

ANCA ȘTEF • RAUL ȘTEF

„DRAGĂ SISILUȚ,
NOI PE LUMEA ASTA NU O SĂ NE MAI VEDEM”

**DRAME DE FAMILIE
DIN VREMEA COMUNISMULUI**

Acad. prof. dr. Emil Burzo,
fiul lui Teodor Burzo:

„La tata, motivul «internării» la Pitești era: fost membru al Comitetului Județean al PNTJ”

Tatăl meu, Teodor Burzo, s-a născut pe 25 martie 1890, în localitatea Suciul de Sus și s-a căsătorit relativ târziu, la 45 de ani, de aceea eu mai sunt încă în viață. Familia noastră este originară din Țara Lăpușului și a fost menționată pentru prima dată în documente din secolul XIII-lea. În 1592 a fost reînnobită de Sigismund Bathory: „nobil Gurzo sau Burzo de Suciul de Sus”.

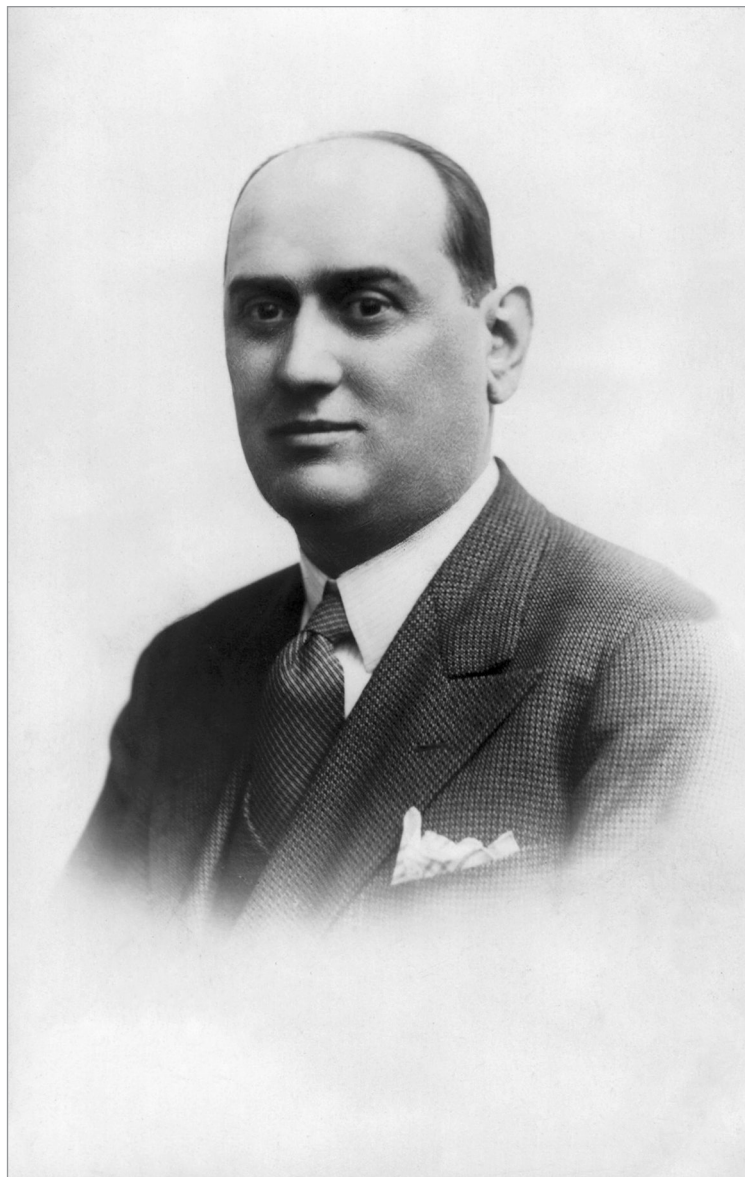
Tata a urmat Liceul Grăniceresc la Năsăud, apoi Academia de Mine Příbram, în apropiere de Praga. În 1915 a fost încorporat în armată și trimis la școala de ofițeri de rezervă de la Sibiu. A făcut parte din Regimentul 63 Bistrița, împreună cu Emil Rebreanu, cu care eram rude, pe frontul din Italia, unde a avut gradul de locotenent-major, fiind comandantul unei companii de pioneri.

Reîntors de pe front, în 1918 a participat la formarea Gărzilor Naționale la Alba Iulia, ca ofițer, și pe urmă a fost cooptat în Consiliul Dirigent, în Comisia de transporturi, o poziție asimilată funcției de ministru adjunct. A mai participat și la delimitarea frontierei, împreună cu echipa generalului Berthelot. După dizolvarea Consiliului Dirigent, a fost inspector de mine la Baia Mare și inginer la Societatea „Creditul Minier”³ la Moreni, unde a lucrat până în 1937, când părinții mei s-au stabilit la Cluj. Între timp, tata a lucrat vreme de un

³ Cea mai importantă societate petrolieră românească, având capital integral românesc, înființată în 1919, cu sediul la București. A fost naționalizată în 1948.

„Dragă Sisiluț, noi pe lumea asta nu o să ne mai vedem”

63

Teodor Burzo (1890–1976).
Arhiva personală

an în Statele Unite, la exploatările petroliere din Texas, de unde a revenit ca inginer-șef la Moreni.

S-a căsătorit cu mama mea, Maria, fiica preotului Emil Sigarteu din Târlișua, în 1934, familia sa fiind rude cu familia Rebreanu. Străbunicul meu, notarul Augustin Sigarteu, a fost nașul lui Liviu Rebreanu. Eu m-am născut în 1935 la Moreni, unde am petrecut primele luni de viață, iar fratele meu s-a născut după un an și jumătate, după ce ne-am mutat la Cluj. Aici părinții mei au cumpărat o casă și niște teren, iar tata a lucrat ca inginer. Apoi, sub amenințarea izbucnirii unui nou război, tata a fost concentrat în armată, ca locotenent de rezervă, doi ani aproape, în 1938, pentru realizarea unor lucrări de interes național – construcții de fortificații, depozite de muniții – împreună cu soldații români concentrați. Printre altele, a condus lucrările de realizare a depozitului de muniții de la Jucu (jud. Cluj), unde este o cale ferată care traversează șoseaua. La fel, a lucrat la cazematele din București, a construit podul „Constanța” din București – l-a finalizat în șase luni de zile, ceea ce a fost un record pentru el și pentru soldații concentrați. Pentru activitatea depusă, a fost avansat căpitan și decorat cu „Virtutea Militară”.

S-a reîntors la Cluj, a avut loc cedarea Ardealului (30 august 1940), în timpul ocupației maghiare au rămas aici, în Ardealul de Nord. Împreună cu Emil Hațieganu și alți intelectuali a făcut parte din conducerea Comunității Naționale a Românilor din Nordul Transilvaniei, din Consiliul Național Român din Cluj, despre care s-a scris de mai

puține ori, dar care a făcut destul de multe lucruri. Tata a fost membru în Comitetul Județean al Partidului Național-Țărănesc între anii 1920 și 1946.

În acea perioadă, din cauza activității sale de emancipare națională, tata a fost internat în lagăr (la Tolnóczház) sau a avut domiciliu forțat, într-o casă situată vizavi de Palatul Reduta din Cluj. În anii 1940–1944, el a lucrat ca inginer, în timpul perioadei de libertate, la grupul de întreprinderi care funcționa în cadrul Băncii Albina. Deoarece împlinise 50 de ani, autoritățile maghiare nu l-au putut trimite pe front și nici nu a fost încadrat ca ofițer pe alte funcții în administrație, întrucât nu le prezenta încredere. Teodor Burzo făcuse parte din armata austriacă, iar un alt argument era apartenența sa la o familie atestată documentar din secolul al XIII-lea, strămoșii fiind voievozi în Maramureș, înnobilați și reînobilizați în repetate rânduri de principii Transilvaniei (Báthory, Bethlen) ori de împărații Austriei (Maria Tereza, Iosif al II-lea).

Mai tot timpul stăteam la bunici, pentru că tata a avut domiciliu forțat, a fost și internat în lagăr. Din cauza războiului, am locuit împreună cu mama la Nima (jud. Cluj), bunicul meu fiind preotul localității în această perioadă. Aici am început școala primară în 1941, dar, pentru că nu știam limba maghiară, la o inspecție, am fost tuns în cruce, drept pedeapsă. Am refuzat să mai merg la școală, așa că m-au mutat la Școala primară de aplicații din Gherla, una din cele doar patru școli elementare rămase cu predare preponderentă în

limba română. Aceste școli elementare împreună cu Școala Pedagogică de fete din Gherla și Facultatea de Teologie Greco-Catolică din Cluj și-au păstrat statutul de școli confesionale, statut obținut prin Vatican la intervenția episcopului Iuliu Hossu. Nu aveam rude la Gherla și nu aveam unde locui, așa că pentru o perioadă am stat în localul Episcopiei din Gherla, unde l-am întâlnit pe episcopul Iuliu Hossu, cu care tatăl meu a colaborat în Consiliul Dirigent. Ulterior, s-a amenajat un internat unde am fost cazat și eu.

„Teodor Burzo făcuse parte din armata austriacă și familia sa era atestată documentar din secolul al XIII-lea, strămoșii fiind voievozi în Maramureș, înnobilați și reînobilați în repetate rânduri de principii Transilvaniei (Báthory, Bethlen) ori de împărații Austriei (Maria Tereza, Iosif al II-lea).”

După eliberarea Ardealului de Nord (25 octombrie 1944), am revenit cu mama la Cluj și am urmat pentru început școala elementară Școala Maicii Domnului, aflată în clădirea din curtea

Bisericii Bob⁴. Aici am fost coleg de clasă cu viitorul compozitor Cornel Țăranu. Tata era foarte muncitor, s-a îngrijit foarte mult de noi, din punctul acesta de vedere, de toate lucrurile. Nu au fost niciun fel de disensiuni în familie legat de niciun fel de probleme.

Am fost martori la momente istorice. Trupele americane au bombardat la Cluj [la 2 iunie 1944] doar regiunea gării, până la Sinagogă, pe strada Horea, unde sunt blocurile noi, și numai câteva bombe au căzut în alte părți ale orașului. Casele din Parcul Caragiale au fost distruse. Clujul a scăpat de distrugerii la retragerea trupelor germane, s-au dus tratative cu germanii – dacă bine îmi amintesc –, l-au scos și pe tatăl meu, care făcuse Politehnica în limba germană, să meargă cu o delegație de unguri să discute cu armata germană, dar ofițerii germani nu prea erau dispuși să distrugă, să respecte ordinele lui Hitler.

După eliberarea de sub dominația horthistă, situația în Transilvania de Nord a fost extrem de complicată. Autoritățile sovietice au luat în calcul transformarea Ardealului de Nord într-un stat independent sub protecția Uniunii Sovietice și care să nu fie alipit nici României, nici Ungariei. Așa reiese dintr-o ședință de pregătire a tratativelor de

⁴ Biserica Bob din Cluj-Napoca este prima biserică greco-catolică construită în Cluj și este cea mai veche biserică românească din oraș. Numele bisericii este dat de episcopul Ioan Bob, nobil și demnitar român, episcop greco-catolic al Blajului, care a finanțat ridicarea bisericii în stil baroc între 1801 și 1803.

pace, aceasta a fost o soluție propusă de comisia Litvinov (8 iunie 1944).

Administrația din Transilvania de Nord, începând cu 24 octombrie 1944, a fost controlată de Înaltul Comandament Aliat, respectiv de Armata Roșie, prin intermediul Frontului Național Democrat (FND), condus de Partidul Comunist din Ardealul de Nord, care îngloba MADOSZ, Frontul Plugarilor, precum și alte organizații mai mici. Acesta milita pentru un statut special pentru Transilvania de Nord: regionalizarea acesteia. FND a creat o structură administrativă asemănătoare unui guvern. Era una din ideile rușilor că, dacă România nu se încadrează în politica lor, Ardealul de Nord să rămână independent, sub tutela Uniunii Sovietice. Ideea era susținută de Partidul Comunist și de Teofil Vescan, numit de trupele de ocupație ruse un fel de guvernator al Ardealului⁵, precum și de Teodor Bugnariu, numit de

ruși primar al Clujului. Față de această situație, organizațiile democratice române au creat Uniunea Democrată Română (UDR), care milita pentru realipirea Ardealului de Nord la România. UDR și-a creat organisme în mod similar cu FND, cu scopul de a acționa pentru integrarea Ardealului de Nord eliberat la România. Această structură avea comisii de lucru similare cu ale unui guvern.

La sfârșitul lui 1944 – începutul lui 1945, tata a făcut parte din comitetul director al acestei UDR⁶, ce milita pentru revenirea Ardealului de Nord la România. Ce au încercat să facă? Au încercat să formeze un consiliu regional care să cuprindă Ardealul de Nord. Comisia de Muncă și Transporturi era condusă de ing. Teodor Burzo. Lupta politică dintre cele două organizații a avut urmări grave pentru cei din conducerea UDR, mulți fiind ulterior internați de Ministerul Afacerilor Interne (MAI) în lagăre sau în închisori, doar pe bază de procese-verbale.

Aproape toți cei care au fost în consiliile de conducere ale românilor în timpul ocupațiilor

⁵ Este vorba despre „Teofil Vescan jr., marcant membru al Partidului Comunist aflat la Cluj. Având un tată fost prefect de Cluj, până la începutul lunii decembrie, lider al organizației locale a Frontului Național Democrat (FND), devenit mai apoi copreședinte al Comitetului Consultativ al FND din Nordul Ardealului, tânărul Vescan era implicat și responsabil pentru organizarea politică a acestei regiuni în raport de planurile și proiectele autorităților comuniste de la București și Moscova. În fapt, el se afla în centrul unei dispute politice, ca reprezentant al Partidului Comunist, cu reprezentanții Uniunii Democratice Române (UDR), organizație a românilor din Cluj, înființată la 17 noiembrie 1944, la scurt timp după instaurarea administrației sovietice în această parte de țară”. Vezi Vir-

giliu Țărău, „Un oraș în tranziție. Negocierile dintre Frontul Național Democrat și Uniunea Democrată Română din Cluj (noiembrie 1944 – martie 1945)”, în *Anuar Historica*, 2006, accesat la <http://www.historica-cluj.ro/anuare/AnuarHistorica2006/10.pdf>.

⁶ Uniunea Democrată Română a fost o organizație a românilor din Cluj înființată la 17 noiembrie 1944. Era structurată pe profesii. S-a autodizolvat la 15 martie 1945. Episcopii Nicolae Colan și Iuliu Hossu și Emil Hațieganu au fost președinții de onoare ai UDR.

maghiare, în lupta respectivă pentru alipirea Ardealului, au fost de la Partidul Național Român. Acesta era singurul partid în 1920; membrii lui participaseră la Marea Unire și apoi trecuseră la PNT. Aproape toți au fost internați de MAI pe bază de proces-verbal fără niciun fel de judecată. În 1952, tatăl meu a primit o pedeapsă de 60 de luni de internare, fără judecată, numai pe bază de proces-verbal, pe motiv că a făcut parte din Comitetul Județean al PNT.

ARESTAT PENTRU VINA DE A FI FOST MEMBRU AL PNT

Da, bineînțeles că îmi amintesc arestarea. Nu împlinisem 17 ani. Era 15 august 1952, de ziua Sfintei Mării. Când au venit, dormeam toți, casa a fost înconjurată, am văzut când am ieșit afară la miezul nopții. Au făcut o percheziție în camerele noastre. Conform unui proces-verbal, efectuarea percheziției se făcea „pentru a găsi material ce interesează Securitatea Statului. Rezultatul este după cum urmează: 1. acte personale, 2. ap. de fotografiat, 3. trei cărți diferite și unele scrisori”. Nu au luat multe lucruri, au luat o diplomă de la Maria Tereza, originală, semnată de ea, adresată familiei, pe care nu am mai putut-o recupera. Eram toți acasă, mama mea, Maria, și fratele meu, Ioan, când l-au arestat pe tata, care avea atunci 62 de ani. Acțiunea a fost condusă de locotenentul de securitate Roth Francisc. Pe tata l-au ținut o perioadă

aici, pe strada Republicii nr. 23, unde era sediul Securității în Cluj [astăzi, Palatul Copiilor].

„În 1952, tatăl meu a primit pedeapsa de 60 de luni de internare, fără judecată, numai pe bază de proces-verbal. Au fost închiși degeaba, nu făcuseră absolut nimic. Condamnările se făceau pe bază de proces-verbal. Nu există sentință.”

În fișa matricolă penală scrie că a fost membru PNT, fără niciun alt motiv. A fost declarat dușman al poporului și a fost internat de MAI. După arestare, noi, familia, nu am mai știut decât foarte puțin despre el, numai după mult timp am aflat unde era deținut. Am făcut cereri, dar nu primeam niciun răspuns, de multe ori. Asta a fost atunci.

Conform fișei matricole penale nr. 19230, „Burzo G. Teodor, identificat cu origine socială: chiabur, este internat pentru 60 de luni la data de 16 august 1952. Motivul internării: fost membru al Comitetului Județean al PNT. Nr. deciziei sau procesului-verbal de internare: 12 – 1952. Autoritatea care l-a depus: DSS [Direcția Generală a Securității Statului] Reg. Cluj. Internarea începe la data de 16.08.1952 și expiră la 16.08.1957.

Eliberarea s-a făcut mai devreme, în 21 iunie 1954.”

Arestarea s-a făcut pe baza unui Ordin de Misiune, la data de 16 august 1952, ora 1.30 dimineața. Documentele arată că arestarea a fost urmată de un interogatoriu de două ore și jumătate, la data de 2 septembrie 1952, anchetatorii voind să se obțină date privind activitatea „contrarevoluționară” a arestatului. Acest proces-verbal este scris de mână de anchetatori (cu greșelile aferente) și este semnat de Burzo Teodor:

„Proces-verbal de interogatoriu

Arestat Burzo Teodor, născut 25 aug. 1890, în com. Suciul de Sus, Raionul Tg. Lăpuș, fiul lui Gavril și Maria, domiciliat în Cluj, strada...

2 septembrie 1952

Orașul Cluj

Interogatoriul a început la ora 11 și min. 30.

S-a terminat la 14.

Întrebare: Când te-ai înscris în PNT, unde anume și de cine ai fost recomandat?

Răspuns: M-am înscris în PNT în anul 1920 în Baia Mare și am fost recomandat de preotul Breban Alexandru, președintele PNT-ului.

Întrebare: Ce activitate ai desfășurat, unde și împreună cu cine?

Răspuns: Activitatea mea politică în cadrul PNT-ului: am fost membru al Comitetului Țărănesc și Județean după 23 aug. 1944, adică am fost ales în 1945 în Cluj, fiind și expert tehnic, și am colaborat împreună cu preotul Giurgiu Valer, care era membru în Com. Județean Cluj. Mai am

activat și cu avocatul Stănescu, membru în Com. Județean PNT Cluj.

Întrebare: Ce funcție ai îndeplinit?

Răspuns: Am fost membru în Com. Județean al PNT-ului în anul 1945.

Întrebare: Cu ce elemente din conducerea partidului ai avut legături și în ce au constat aceste legături?

Răspuns: În cadrul PNT-ului am avut legătură cu numitul Giurgiu Valer, membru în Com. Județean Cluj, preot, avocatul Stănescu, tot membru în Com. Județean, cu care activam împreună.

Întrebare: Cu ce elemente din conducere din celelalte partide politice ai întreținut legături și ce au constat aceste leg.?

Răspuns: Nu am întreținut legătură cu niciun conducător din celelalte partide.

Întrebare: Ce elemente plecate în străinătate cunoști, ce legături ai avut cu aceștia, cum ai întreținut legăturile, prin cine ai dus corespondența și ce anume?

Răspuns: Nu-i cunosc nicio persoane în străinătate, și nu am avut nicio legătură cu ei, și nu am dus nicio corespondență la nimeni.

Întrebare: Pe cine cunoști că ar întreține legătură cu persoanele fugită în străinătate și cu cine anume?

Răspuns: Nu-l cunosc pe nimeni care întreține legătură cu celor fugiți în străinătate.

Întrebare: Cum și prin cine ai ajutat familiile celor închiși?

Răspuns: Nu am ajutat nicio familiile celor închiși.

Întrebare: Ce alte persoane cunoști că a ajutat familiile celor închiși?

Răspuns: Nu cunosc pe nimeni care a ajutat familiile celor închiși.

Întrebare: Ce activitate contrarevoluționare ai depus după 23 aug. 1944?

Răspuns: Nu am depus nicio activitate contrarevoluționare nici înainte și nici după 23 aug. 1944.

Întrebare: Dacă ți s-a propus de cine și ce anume propunere ți s-a făcut?

Răspuns: Nu mi-a propus nimeni să fac ceva lucru în așa fel.

Întrebare: Ce participare ai avut la alegerile din 1946–1948.

Răspuns: În anul 1946 la alegerile nu am participat, fiind bolnav cu piciorul rupt, iar în anul 1948 am votat pentru PNȚ.

Întrebare: În ce partide ai mai activat, de când, până când, cu cine, ce activitate ai depus și ce funcția ai avut?

Răspuns: Nu am fost înscris la nici un partid politic în afară de P.N.Ț. și nu am activat nicăieri.

Întrebare: În ce activitate ai avut în cadrul Aparatului de Stat Burghezo-Moșieresc înainte și după 23 aug. 1944?

Răspuns: În anul 1940 am fost planificator la Fabrica de cărămidă Cluj până în prezent.

După ce am citit proces-verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că el corespunde întru totul cu declarațiile mele, susțin și semnez.

T.B.”

Alte documente arată cum s-a făcut trimiterea în închisoare pe bază de proces-verbal, fără condamnare.

Astfel, prin Nota din 3 septembrie 1952 a DSS, Regiunea Cluj, se face propunerea: „Întrucât din anchetă rezultă că numitul Burzo Teodor a desfășurat o activitate intensă în cadrul PNȚ-ului, fiind ales în Comitetul Județean, propun încadrarea lui în Colonii de Muncă (C.M.) timp de 2 ani. Locotenent de Securitate Roth Francisc”. În nota la această propunere se menționează însă că „După 23 august 1944 nu s-a putut stabili să fi desfășurat activitate dușmănoasă contra regimului actual”.

Comisia Centrală din MAI (formată din Gheorghe Pintilie, Alexandru Nicolschi, Aurel Corn, Francisc Butyka, Vintilă Marn, Wilhelm Einhorn, Iosef Erdei), care decidea internările, majorează propunerea de încadrare în CM de la doi ani la cinci ani. Acest fapt a fost generat de atitudinea „naționalistă” a lui T.B. în cadrul Consiliului Dirigent, al Comunității Naționale Române (1940–1945), precum și în Consiliul de conducere al UDR (1944–1945).

Noi am încercat să luăm legătura cu el, dar nu am mai avut nicio veste după internarea hotărâtă de MAI, nici nu am știut la ce închisoare a fost dus, nu am primit niciun răspuns la solicitările noastre. I-am trimis o dată un pachet, unul s-a

întors îndărăt. În cea mai mare parte a fost închis la Pitești, acolo a stat mai mult timp, la Securitate la Cluj și la Gherla.

Tot din documente am aflat mai târziu periplusul complet al tatei prin închisori. Tata a fost transferat din arestul Securității în septembrie 1952 în colonia de muncă (lagărul pentru deținuți) Ghencea și de aici la închisoarea din Pitești. Această ultimă decizie contrazice Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1554 din 22 august 1952⁷, care prevedea internarea doar în colonii de muncă. Acel act prevedea: „pentru întărirea dictaturii proletariatului și construirea cu succes a socialismului, pentru a ușura supravegherea activității dușmănoase și străine de clasa muncitoare, pentru a le atrage la muncă de utilitate socială și pentru a curăța cele mai importante centre ale țării de elemente dușmănoase, [...] se va admite internarea administrativă pentru efectuarea muncii obligatorii”. Așa s-au organizat coloniile de muncă, s-a introdus domiciliul obligatoriu și s-au înființat batalioane de muncă. „În colonii de muncă vor fi reținuți și internați toți care prin faptele lor, direct sau indirect, primejdiesc sau încearcă să primejduiască regimul de democrație populară, îngreunează construcția socialismului sau defăimează puterea de stat și organele sale, dacă acestea nu constituie sau nu

pot constitui infracțiuni.” Conform unor statistici incomplete, cel puțin 23 962 de persoane au fost internate administrativ între 1950 și 1960, vârful fiind anul 1952, cu 11 913 de internări.

„Noi am încercat să luăm legătura cu el, dar nu am mai avut nicio veste după internarea hotărâtă de MAI, nici nu am știut la ce închisoare a fost dus.”

La Pitești a fost repartizat în sectorul 3, camera 49. La închisoarea din Pitești au avut loc mai multe interogatorii. După interogatoriul din 16 aprilie 1954, în procesul-verbal întocmit se menționează: „La cercetări B.T. nu a recunoscut cele declarate la anchetă.”

ELIBERAREA DE LA PITEȘTI

Un referat al Ministerului Afacerilor Interne, Subcomisia nr. 3, din 12 iunie 1954, cu însemnul Strict secret, face următoarea descriere lui Teodor Burzo:

„Din materialul existent la dosar rezultă următoarele:

În anul 1926 s-a înscris în PNTȚ-Maniu și a activat până în anul 1938.

⁷ Despre internările administrative, vezi N. Ionescu-Gură, *Munca forțată din România în regimul comunist. Internările administrative din perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej (1948-1965)*, Editura Corint, București, 2017.

După 23 august 1944, şi-a reluat activitatea în PNT-Maniu. În acest partid a activat ca simplu membru până în anul 1946, când a fost ales în Comitetul Judeţean PNT-Maniu – Cluj, funcţie ce a deţinut-o până la dizolvarea partidului.

După 23 august 1944, nu a fost urmărit şi nu s-a putut stabili dacă a desfăşurat activitate duşmănoasă contra regimului. La recercetări nu a recunoscut cele declarate în anchetă. La penitenciar nu este cunoscut cu material. Este bolnav, suferă de hipertensiune, fracturat piciorul stâng şi anchilozat.

Faţă de cele arătate mai sus, propunem să fie pus în libertate.”

Era o perioadă destul de dură, perioada lui Stalin, pe urmă, în 1953, când a murit Stalin, s-a mai detensionat şi l-au eliberat pe tata un pic mai înainte (în 21 iunie 1954, faţă de data iniţială 16 august 1957). A fost eliberat mai repede din cauza piciorului, nu se putea mişca. El şchiopăta puternic. În anul 1945, la traversarea podului improvizat peste râul Someş, în Piaţa Mihai Viteazu, caii unei căruţe s-au speriat de trecerea unui tanc rusesc, au rupt balustrada, au intrat în tata şi au căzut în Someş. Aşa şi-a fracturat el piciorul, genunchiul, şi de atunci se deplasa mai greu.

Eliberarea a fost făcută cu impunerea domiciliului obligatoriu sub controlul Miliţiei: „Mă voi prezenta Postului de Miliţie pentru viza de 36 ore de câte două ori pe lună timp de doi ani.” Biletul de eliberare cu nr. 73/1954 menţionează că pedeapsa de 60 de luni s-a dat de către MAI pe baza

procesului-verbal nr. 12/1952, bilet în care i se stabilea şi domiciliul după eliberare.

După eliberare, tata nu voia să vorbească deloc şi am văzut de ce: a dat o declaraţie la eliberare că, dacă spune ce i s-a întâmplat şi unde a fost, riscă să fie închis din nou, acesta era lucrul cu care i-a speriat la eliberare. Prin acea declaraţie se angaja că: „nu am voie să divulg nimănui nimic din cele văzute şi auzite de mine în legătură cu locurile de detenţie şi locurile pe unde am trecut şi nici despre persoanele încarcerate. De asemenea, nu voi comunica nimic scris şi nici verbal rudelor sau altor persoane despre deţinuţii rămaşi în Penitenciar. În cazul că nu voi respecta cele arătate mai sus, am luat cunoştinţă că sunt pasibil de a suporta rigorile legilor RPR.” Nu a vrut să îmi vorbească niciodată despre perioada petrecută în detenţie, l-am întrebat, dar nu a vrut să îmi spună.

Nu ştiam că urmează să fie eliberat mai repede. A venit într-o noapte, foarte bărbos, foarte, foarte slăbit, ştiu că l-am ras eu, i-am spus să se odihnească. Nu ştiam că urmează să vină.

Au fost închişi degeaba, nu făcuseră absolut nimic. Condamnările se făceau pe bază de proces-verbal. Nu este sentinţă. În tot dosarul de Securitate, după eliberare, nu apare absolut nimic incriminator, din contra, din partea unor oameni cu poziţii foarte înalte, care au fost informatori. Am găsit multe note informative, transcrieri de convorbiri telefonice ale părinţilor mei, copii după cărţi poştale sau scrisori interceptate. Tata nu a mai putut lucra decât tehnician, magazioner.

După ce a fost eliberat, nu i s-a permis să lucreze ca inginer. Acțiunile de persecuție ale regimului contra lui Teodor Burzo au continuat și după eliberarea din închisoare. Prin Decizia nr. 620/1959, la pensionare nu i s-a recunoscut vechimea în muncă înainte de data de 23 august 1944 pentru că „a îndeplinit funcția de inginer, a fost membru al Comitetului Județean PNT în anii 1920–1946 și a desfășurat o activitate potrivnică regimului de democrație populară”. Contestația la această decizie a fost respinsă de Comitetul Executiv al Sfatului Popular al orașului Cluj.

După eliberare, tatălui meu i s-a deschis de către Securitate un dosar de urmărire, care are aproape 500 de pagini, fiind supravegheat de 23 de informatori, precum și de 21 de ofițeri de Securitate. După pensionare s-a întâlnit cu grupul de prieteni vechi, precum Ilie Lazăr, Silviu Dragomir, Vasile Hossu și alții, cu care schimba opinii în diverse ocazii. Îmi amintesc că în 1969 i-am dus cu mașina pe tata și pe inginerul Traian Hossu, fratele episcopului Iuliu Hossu, la Căldărușani, la episcopul Iuliu Hossu, care era extrem de slăbit.

Înainte de decesul tatălui meu, au apărut mai multe lucrări cu caracter istoric în care activitatea lui este prezentată drept democratică și patriotică. Același regim l-a considerat în anii 1950–1960 „dușman al poporului” și l-a „internat” în penitenciarul Pitești fără niciun motiv legal. Singurul criteriu a fost cel de distrugere a vechii intelectualități. A murit în 1976.

„După eliberare, tatălui meu i s-a deschis de către Securitate un dosar de urmărire, care are aproape 500 de pagini, fiind supravegheat de 23 de informatori, precum și de 21 de ofițeri de Securitate.”

„LA URMĂTORII LI SE INTERZICE SĂ DEA ADMITERE LA FACULTATE”

Casa noastră fusese naționalizată în 1950, deși nu era trecută pe listele anexe ale Decretului 92/1950, totuși a fost naționalizată, Sfatul Popular al orașului Cluj modificând listele anexe la Decret. Am putut-o recupera după 1990. În 1953, terenul deținut de Teodor Burzo a fost trecut în proprietatea statului român, fiind „donat” de o persoană care nu făcea parte din familie, în timp ce tata era deținut la penitenciarul Pitești, iar noi eram minori.

La arestarea tatălui meu, am fost evacuați din camere și mutați într-o pivniță, iar în casă au fost aduși chiriași. Norocul nostru a fost că în casă era o cameră unde se intra dintr-o altă cameră, fără acces direct. Fiind aceea liberă, ne-au dat voie să stăm acolo, spărgând un perete pentru a monta o ușă, cu acces la grup sanitar și bucătărie folosite în comun cu alți locatari, și acolo am locuit